

REVITALIZACIJA HIPODROMA U SINJU

Sinjski hipodrom vapi za obnovom

PRIPREMILI:

Jure Marasović i Anđela Bogdan

Revitalizacija sinjskog hipodroma važna je iz sportske i iz turističke perspektive, s obzirom na kontekst umreženosti sadržaja vezanih uz najveću manifestaciju cetinskoga kraja Sinjsku alku

Uvodne napomene

Sportski turizam u cetinskome kraju ima velik potencijal, iako se zapravo nikada nije sustavno razvijao. Grad Sinj prepoznatljiv je ponajprije po tradiciji konjičkih sportova koji se organiziraju i provode u nekoliko konjičkih klubova. Kada je u pitanju konjički sport, njegova konkurentna prednost u usporedbi s drugim gradovima u Dalmaciji i Hrvatskoj jest upravo izuzetno kvalitetna infrastruktura. Naime, sinjski je hipodrom građen za potrebe održavanja *Mediteranskih igara* u Splitu 1979. i od tada je mjesto održavanja redovitih međunarodnih i nacionalnih galopskih utrka i natjecanja u preponskome jahanju. *Mediteranske igre* ostatak će poznate po tome što je, osim

Splita, još osam dalmatinskih gradova bilo uključeno u taj sportski projekt: Trogir, Makarska, Sinj, Hvar, Šibenik, Zadar, Omiš i Supetar. Te je godine Split ugostio sportaše iz 25 sportova, odnosno 186 disciplina, zbog čega je trebalo izgraditi kapitalne objekte koji u to vrijeme nisu postojali. Prije svega Split je dobio Poljud, u to vrijeme jedan od najljepših stadiona u Europi. Izgrađeni su kompleks bazena na Poljudu, velika i mala dvorana na Gripama, streljana u Stobreču, kompleks teniskih terena na Gripama i kompleks malih dvorana za borilačke sportove na Gripama. Uređeni su hipodrom u Sinju, teren za strelčarstvo u Supetru na Braču, veslačka staza u Zatonu, nogometno igralište u Zadru i Makarskoj te sportska dvorana na Hvaru.

Sinjski je hipodrom izgrađen 1,5 km istočno od središta grada na građevinskoj parceli u obliku slova L, površine približno 160.000 m². Prema obliku i veličini staze te kapacitetu za smještaj približno 70 konja rangira se u male hipodrome. Pristup hipodromu omogućen je lokalnom cestom za Opčinu Otok, a gospodarskome dijelu ulicom Put Šumarije. Sa zapadne strane omeđuje ga Baračev potok, a sjeverno od njega jest nogometno igralište. Istočno od hipodroma nalazi se manja sportska zračna luka.

Na hipodromu se održavaju uglavnom galopska natjecanja, ali nužno je preuređenje trkaće staze i pratećih građevina

Za potrebe konjičkog sporta i rekreacije u Sinju su, osim na hipodromu, uređene i posebne staze u okolici grada na kojima posjetitelji mogu doživjeti uzbude-

Otvaranje Mediteranskih igara u Splitu 1979.

Detalj s gradilišta stadiona Poljud, ožujak 1978.

Položaj sinjskog hipodroma

nje jahanja u prirodi, a što predstavlja jednu od dimenzija avanturističkog turizma. Na tom se hipodromu održavaju uglavnom galopska natjecanja, koja u cetinskome kraju imaju dugu, stoljetnu tradiciju, no nužno ga je preurediti i uvesti novi sustav održavanja ne samo trkaće staze, nego i svih pratećih građevina.

Revitalizacija sinjskog hipodroma važna je iz sportske i iz turističke perspektive, s obzirom na kontekst umreženosti sadržaja vezanih uz najveću manifestaciju cetinskoga kraja *Sinjsku alku*. Taj je hipo-

drom inače drugi po veličini u Hrvatskoj, odmah nakon onoga u Zagrebu. Na području grada Sinja danas djeluje Konjički klub *Alkar* koji u svojoj ponudi ima škole jahanja za polaznike i napredne jahače. Osnovan je davne 1968. i do danas je iznjedrilo cijeli niz vrhunskih jahača i državnih reprezentativaca.

Povijest konjarstva u Dalmaciji

Intenzivniji uzgoj konja u Dalmaciji započeo je otvaranjem pripusnih postaja i pastuharna u Sinju 1848. i Drnišu 1858.,

zahvaljujući državnim potporama, a nedugo nakon toga u Splitu je otvorena škola jahanja. Prva utrka dresiranih konja na tom je području održana 1900. kod Knina, dok je na sinjskome području prva takva utrka održana četiri godine poslije.

Konjički je sport posebno populariziran 1979. kada je u Sinju izgrađen hipodrom. Za Prvoga svjetskog sata, zbog spleta ondašnjih okolnosti, održavanje je utrka prekinuto sve do ustroja nove države. Nedugo nakon završetka rata prvo konjičko društvo osnovano je u Sinju 1920. pod nazivom *Dalmatinsko kolo jahača*. Njegov je pokrovitelj bio regent Aleksandar Karađorđević. Nakon Drugoga svjetskog rata osnovana je sekcija jahanja pri *Društvu za tjelesni odgoj – DTO Partizan* u Sinju. Sva takva kola obližnjih općina i kotara 1938. postaju *Jugoslavenski jahački savez*. Utrke su bile najbolje svjedoči i broj od 20.000 gledatelja po pojedinoj utrci, kako smo doznali iz povijesnih izvora cetinskoga kraja. Organiziranje je konjskih utrka u tome kraju postalo tradicionalno, a grad je Sinj nekoliko puta bio domaćin

Pogled na trkaću stazu i pripadajuće građevine hipodroma

Detalj s jednog državnog prvenstva na sinjskom hipodromu

eminentnih prvenstava na razini države. Između Prvoga i Drugoga svjetskog rata rodila se ideja o gradnji hipodroma, no to je realizirano tek nakon gotovo četiri desetljeća. U razdoblju od 1950. do 1988. u Sinju su se izvodili važni gospodarski zahvati, no novca za izgradnju hipodroma nije bilo. Predstavnici gradske uprave tada su to pravdali činjenicom da se utrke i dalje mogu održavati na tzv. *Vidiča livadama*, tj. na prostoru današnje sportske zračne luke. Mladi su naraštaji studenata tek 60-ih godina prošloga stoljeća uvidjeli što bi hipodrom pored alkarskih svečanosti značio za grad Sinj i njegovu okolicu.

Organiziranje je konjskih utrka sinjskome kraju tradicionalno, stoga se između Prvoga i Drugoga svjetskog rata rodila ideja o gradnji hipodroma, no to je realizirano tek nakon gotovo četiri desetljeća

Split je odabran za domaćina *Mediterranskih igara* 1975., a odluka da se hipodrom gradi baš u Sinju donesena je zbog nesebičnog zalaganja skupine entuzijasta, ponajprije tadašnjega alkarskog vojvode Brune Vuletića, ujedno predsjednika *Konjičkog saveza Jugoslavije*, zatim Uroša Dalbella, potpredsjednika *Konjičkog saveza Hrvatske*, Tomislava Cvrlje, tajnika Konjičkog kluba *Alkar*, Josipa Preosta, predsjednika Kluba, mr. sc. Stipe Batarela, potpredsjed-

nika Kluba, i Slovena Poljaka, predsjednika Izvršnog vijeća Općine Sinj. Prema odluci Organizacijskog odbora i Skupštine Općine Sinj, zatražen je projekt hipodroma koji su izradili Jerko Rošin, dipl. ing. arh., i Jakov Ivanišević, dipl. ing. građ., inače inženjeri tvrtki *IPZ Zagreb OOUR* i *AR PROJEKT Split*.

O gradnji i problemima održavanja hipodroma

Radovi na izgradnji hipodroma započeli su u studenome 1978., u nepovoljnim, kišnim vremenskim uvjetima. Prije izgradnje hipodroma građevinska parcela, koja se danas sastoji od parkovnog i livadnog prostora površine 51.400 m², trkaće staze površine približno 34.500 m² te parkura i livade unutar staze (61.000 m²), bila je obradiva poljoprivredna površina.

Na natopljenome tlu radnici su do početka ljeta 1979. izgradili halu površine

1010 m², sjenik, upravnu zgradu površine 223 m² te pristupne ceste. Iste godine završeni su radovi na postavljanju vodovodnih i električnih instalacija. Štale, sjenik i skladišni prostor nalaze se na sjeverozapadnome kraju hipodroma, na prostoru dimenzija 150 × 90 m. Odvodnja temeljne vode parkura izvedena je principom takozvane riblje kosti, odnosno drenažom uz primjenu geotekstila. Uz parkur izgrađen je i betonski kanal duljine 430 m, izveden propusnim armiranobetonskim pločama za odvodnju površinske vode s parkura i trkaće staze. Na parkur je postavljen sloj zemlje II. i III. kategorije s trostrešnim padom prema betonskome kanalu. Širina staze je 30 m, s padom od 1 posto prema betonskome kanalu.

Nakon što su bili završeni svi radovi na stazi je posijana trava. Uz unutarnji rub betonskog kanala izveden je hidrantni vodovod za natapanje travnjaka parkura i trkaće staze. Inače, duljina unutarnjega kruga trkaće staze iznosi 1075 m, a vanjskoga 1238 m. Unutarnji radijus staze iznosi 70 m, dok je vanjski 100 m. Preostali dio staze i ograda završeni su krajem 1982., zahvaljujući nesebičnome zalaganju tadašnjih članova uprave kluba *Alkar* Davora Dalbella, dipl. oec., Stipe Domazeta i mr. sc. Stipe Batarela. Ograda je

Polaganje geotekstila na trkaćoj stazi

Detalj s gradilišta

izvedena elementima od željeznih profila visine 2 m i duljine 2,70 m. Iste su godine nastavljeni radovi na iskopu trapeznog jarka za temeljnu odvodnju i prihvat površinske vode od središnjeg do istočnog dijela hipodroma. Građevinske radove za smještaj i pomoćne objekte izvela je građevinska tvrtka *IGP Sinj*, dok je zemljane radove i radove na uređenju okoliša izvela tvrtka *Cetina*. Uz neposrednu blizinu hipodroma zasađen je drvoređ jablana duljine 130 m, koji pruža zaštitu od vjetra. Ideja je bila da se drvoređ proširi i na cijelu sjevernu odnosno južnu stranu staze, no to do danas nije napravljeno. Nakon što su u rujnu 1982. završene staze i ograde, na novome hipodromu održane su prve utrke. Iako je gledatelja bilo upola manje nego na prijašnjim utrkama (približno 10.000), konjičke utrke u Sinju postale su prepoznatljive ne samo na lokalnoj, nego i na međunarodnoj razini.

Gotovo tri desetljeća protekla su od promjena i dopuna raznih propisa kako bi se pojedini dijelovi hipodroma mijenjali, a bilo je nužno naći rješenje za nedostatke koji su onemogućivali normalan rad

Danas je, nažalost, cijeli taj prostor zapušten i potrebna mu je obnova. Bilo bi zanimljivo usporediti ga kroz nekoliko glavnih značajki poput dimenzija staze, broja održanih utrka, broja posjetitelja, stanja infrastrukture i opreme i drugih s hipodromima u Zagrebu, Osijeku, Ljubljani, Trstu i Beogradu. Bio bi to važan korak u procjeni održivosti i upravljanja projektom hipodroma u Sinju. Tijekom godina,

nažalost, nije bilo sustavnog planiranja i održavanja toga dijela grada. Danas se na građevinskoj parceli hipodroma nalaze privatna kuća te tenisko i boćarsko igralište.

Gotovo tri desetljeća protekla su od promjena i dopuna raznih propisa kako bi se pojedini dijelovi hipodroma mijenjali. Bilo je nužno naći rješenje za nedostatke koji su onemogućivali normalan rad. Izveden je sustav odvodnje otpadnih voda iz zgrada u neposrednoj blizini staze prema sjeverozapadnome dijelu hipodroma. Izgrađena je nova štala i konjušnica. Trkača je staza dva puta temeljito preuređena. Postojeći hidrantni vodovod od ACC cijevi zamijenjen je novim okitenskim cijevima s unutarnje strane staze. Iskopani su živica i betonski kanal te je ugrađena drenažna cijev za odvodnju površinske vode. Oko parkura postavljena je ograda od pocinčanih čeličnih stupova i drvenih dasaka, a oko trkače staze postavljena je ograda od PVC elemenata. Na radnu stazu postavljene su geotekstil te sloj sitnog pijeska debljine 25 cm. Na kraju drenažnog cjevovoda izvedena su okna, a otpadna je voda usmjerena kroz srednje okno prema kanalu na uzdužnoj osi hipodroma. Na raspoloživih 10 ha travnjaka izveden je novi vodovod.

Drvoređ kao prirodna zaštita od vjetra

Polaganje cjevovoda za odvodnju vode s parkura

Parkovni prostor na zapadnoj strani hipodroma godinama nije održavan, pa je obrastao stablima lipe, akacije, sofore, kestena, platane i korovom. Za skladan i harmoničan izgled parkovnog prostora trebalo bi posjeći sva bolesna i polusuha stabla. Na hipodromu postoji i mogućnost crpljenja podzemne vode. Naime, godine 2014. gradska je uprava naručila i izvela dvije bušotine dubine 40 m. Slojevi lapora ispod površinskog sloja vode su vodonosni pa treba izvesti sustavno bušenje na znanstvenoj hidrogeološkoj osnovi u skladu s propisima za tu vrstu djelatnosti. S obzirom na to da se u neposrednoj blizini hipodroma nalazi lokalna hidrometeorološka postaja, do podataka nije teško doći.

Obnova hipodroma sredstvima iz EU-ovih fondova?

U planu je uređenje posebnih staza koje bi u budućnosti trebale privući veći broj zaljubljenika u prirodu, konje i svojevrсни avanturistički turizam. Idejno arhitektonsko rješenje koje uz uređenje postojećih objekata za smještaj konja, predviđa nove smještajne kapacitete na jugoistočnoj strani lokalne ceste Sinj – Otok Dalmatinski izrađeno je još 2004., no za

sada je postavljena samo odbojna ograda (unutrašnja dvostrana i vanjska jednostrana zaštitna ograda) te su izvedeni radovi na odvodnji terena hipodroma. Sinjani su krajem siječnja 2016. nakon dvije godine opsežnih priprema prijavili projekt nazvan *Sinj u sridu* na natječaj za dobivanje sredstava iz europskih fondova, tj. na Javni poziv za dostavu projektnih prijedloga *Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine*, koji će biti financirani iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

Sinjani su krajem siječnja 2016. prijavili projekt nazvan *Sinj u sridu* na natječaj za dobivanje sredstava iz europskih fondova, tj. na Javni poziv za dostavu projektnih prijedloga *Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine*

Okosnicu toga velikog projekta čini rekonstrukcija i revitalizacija tvrđave Grad, tvrđave Kamičak i kule sa satom, Muzeja Cetinske krajine, kao i obnova ulica povijesne cjeline Sinja. Njihova obnova i revitalizacija bit će osnova za razvoj niza tematski povezanih kulturnih i turističkih sadržaja kao što su festivali, predstave, prezentacije tradicionalnih zanata, suvenira, multimedija i novih proizvoda, što će Sinj pretvoriti u turističko odredište s brojnim sadržajima tijekom cijele godine. Grad Sinj kao odredište kulturnog turiz-

U planu je obnova tvrđave Kamičak sredstvima iz EU fondova

Pogled na tvrđavu Grad s alkarskog trkališta

ma nalazi svoje snažno uporište već u samoj činjenici da je *Sinjska alka* uvrštena na popis svjetske nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a, dok svetište Čudotvorne Gospe Sinjske godišnje posjećuje više stotina tisuća hodočasnika.

Sve navedeno trebalo bi potaknuti snažniju valorizaciju nematerijalne kulturne baštine, pri čemu bismo posebice istaknuli najavu izgradnje novoga interpretacijsko-edukacijskog centra *Sinjske alke* na hipodromu. Drugim riječima, to bi značilo da će turisti, učenici i svi ostali zainteresirani moći naučiti više o viteškoj igri u neposrednoj blizini konja, gdje će moći doživjeti kako se organizira značajna manifestacija, te nešto više o manje poznatim detaljima iz povijesti toga dijela Dalmacije.

Cilj je projekta podizanje razine turističke ponude alkarskoga grada koji ima

ambiciju konkuriranja i nadopunjavanja obližnjih priobalnih odredišta. Naime, Sinj i Cetinska krajina raspolažu snažnim potencijalom za razvoj kulturnog, vjerskog, sportsko-avanturističkog i ruralnog turizma, koji su pojedinačno dovoljno atraktivni, a zajedno dovoljno kompatibilni da mogu tvoriti jedinstvenu ponudu odredišta. Sinergijski potencijal projekta *Sinj u sridu* znači i perspektivu za jačanje poduzetništva i podizanje životnog standarda građana kroz otvaranje novih radnih mjesta. Inače, Grad Sinj kao partnere u projekt uključuje Viteško alkarsko društvo, Muzej Cetinske krajine, županijsku javnu ustanovu *RERA*, Turističku zajednicu grada Sinja i sinjski obrt *Florami*, dok su kao suradnici na projektu prijavljeni klaster *Sinjska alka*, klaster *Kolo*, Gradska glazba i klapa *Sinj* te Kulturno-umjetničko središte *Sinj*.

Rezultati natječaja očekuju se u drugoj polovini 2016. godine.

Umjesto zaključka

Na prvi spomen grada Sinja mnogima su prve asocijacije prepoznatljiv zvuk trube i pucnjevi mačkula, karakteristični za *Sinjsku alku*. Uz to ne treba zanemariti ni blagdan Velike Gospe kada se u tome gradu okupi i do stotinu tisuća hodočasnika. Sinj, unatoč svemu, živi nekim isposničkim životom koji nije zaslužio. O zapostavljenosti toga grada možda najbolje svjedoči činjenica da je smješten svega tridesetak minuta ugodne vožnje od Splita, koji su vodeći američki mediji 2015. proglasili jednim od najpoželjnijih turističkih odredišta na svijetu. Od svih turista koji posjećuju Split, samo njih 0,7 posto svrati u Sinj, i to uglavnom zbog vi-

Muzej Cetinske krajine godinama čeka obnovu

teške igre *Alke*. To je šteta jer Sinj ima što za ponuditi kroz spoj povijesne baštine i prirodne ljepote, i to u blizini najtrak-

tivnijih turističkih odredišta. Ipak, ostaje nada da će stvari krenuti nabolje. Uz očekivanje rezultata projekta *Sinj u sridu*,

kojim bi se mogla osigurati znatna sredstva za obnovu gradske tvrđave i ostalih važnih lokacija, dovršavaju se i brojni infrastrukturni projekti koji bi trebali razviti turističke kapacitete Sinja poput projekata razvoja vodoopskrbe i revitalizacije starih vojarni. Ostaje nada i da će novac iz EU-ovih fondova pokrenuti revitalizaciju sinjskog hipodroma, nekadašnjeg ponosa toga kraja. Sinjski hipodrom sada je u gradskome vlasništvu, no treba razmišljati o njegovoj obnovi, ustroju i održavanju. Zasada postoji nekoliko mogućnosti:

1. Zadržati ga u postojećemu stanju, povremeno popravljati i ulagati minimalna sredstva, što se čini kao krajnje neekonomično rješenje. Pored mnogih nedostataka, ograda stara 35 godina u stanju je raspadanja te je treba hitno zamijeniti.
2. Zbog neadekvatnog sustava upravljanja i održavanja hipodrom treba zatvoriti ili ga prenamijeniti za neke druge svrhe.

Sadašnji najčešći izgled sinjskog hipodroma

3. Postojeće zemljište treba temeljito preurediti i očistiti te na njemu dograditi svrsishodne nove građevine.
4. Povlačenjem sredstava iz EU-ovih fondova građevine na hipodromu treba revitalizirati i izgraditi edukacijsko-interpretacijski centar u svrhu promidžbe *Sinjske alke* i konjičkih utrka.
5. Potrebno je odrediti vrstu primarne djelatnosti hipodroma: sportsko-natjecateljska, poljoprivredna, turistička, zdravstvena ili pak sve zajedno.
6. Na sjevernoj i južnoj strani hipodroma potrebno je posaditi drvodred jablana, koji bi služio kao prirodna zaštita gle-

datelja i natjecatelja od vjetrova, posebice bure koja na tome području doseže i orkanske udare.

Uglavnom, vrijeme će pokazati kakva sudbina čeka sinjski hipodrom, no jedno je sigurno – uz malo volje i truda može se postići puno toga. Rezultati natječaja projekta *Sinj u sridu* očekuju se polovinom 2016. Sinjani se nadaju pozitivnome ishodu, jer bi tada, uz ostale planirane pothvate, izgradnja interpretacijskog centra na hipodromu značila osnovu za razvoj niza tematski povezanih kulturnih i turističkih sadržaja kao što su festivali, predstave, prezentacije tradi-

cijskih zanata, suvenira, multimedija i novih proizvoda, što će Sinj pretvoriti u turističko odredište s brojnim sadržajima, a za čime viteški grad žudi već dugi niz godina.

Literatura:

- [1] Šimunović, D.: Alkar, Ex libris, Zagreb, 1933.
- [2] Fortis, A.: Put po Dalmaciji, Venecija 1774., Marjan tisak, Split, 2004.
- [3] Fra Marković, I.: Sinj i njegovo slavlje, Zagreb, 1898.
- [4] Perić, M.: Povijest sporta Cetinske krajine, Sinj, 1989.

Pogled iz aviona na šire područje hipodroma